

Lauri Vänttinen

ASP-säästämisen haasteet

Tradenomi

Syysy 2017

KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t): Vanttinen Lauri

Työn nimi: ASP-säästämisen haasteet

Tutkintonimike: Tradenomi (AMK), taloushallinto ja juridiikka

Asiasanat: ASP-säästäminen, kulutuskäyttäytyminen, säästäminen

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kvalitatiivisella (laadullisella) tutkimuksella nuorten asuntosäästäjien suhtatumista asuntosäästämiseen ja säästämisen mahdollisuuksiin. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Pohjois-Karjalan Osuuspankki, kenelle ei oltu aikaisemmin tehty tutkimusta ASP-säästämisestä eli asuntosäästöpalkkiojärjestelmän säästämisestä. Tutkimuksen avulla kerättiin tietoa, kuinka pankkina voitaisiin mahdollisesti auttaa asuntosäästämässä.

Opinnäytetyön rakenne koostuu teoriasta, tulosten läpikäynnistä sekä pohdinnasta. Teoriaosuudessa on käsitelty asuntosäästöpalkkiojärjestelmää, muita pankin säästämisen mahdollisuuksia sekä kuluttajakäyttäytymistä. Tutkimusmenetelmä ja perustelut tutkimusmenetelmän valinnalle esitetään teoriaosuuden lopussa.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena ja tutkimusmenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Haastateltaviksi valikoitui kymmenen henkilöä ja haastattelut suoritettiin tammi- helmikuussa 2017. Tutkimustulokset osoittavat, että ASP-säästämistä pidetään erittäin tärkeänä välineenä ensimmäisen asunnon hankkimiselle. Säästäminen tapahtuu harkiten, ettei säästäminen vaikuta suuresti päivittäisissä menoissa. Etenkin opiskellessa asuntosäästäminen on haasteellista tulojen ollessa erittäin pienet.

ABSTRACT

Author(s): Lauri Vääntinen

Title of the Publication: Challenges of ASP account saving

Degree Title: The Bachelor of Business Administration

Keywords: ASP saving, consumer behaviour, saving

The purpose of this thesis was to investigate the attitude of young residence depositors towards the possibilities of saving money for their own residence. The research was executed by using qualitative method. The principal of this thesis was OP Pohjois-Karjala whom haven't had an research done about residence saving bonus system. This research was used to gather information about bank's possibilities of helping people to save money for their own residence.

The structure of this thesis consists of theory, walkthrough of results and of speculation. In the theory portion of this thesis, there is addressed the residence saving bonus system, the bank's other possibilities of saving and the behaviour of consumers. The research method, and the arguments of choosing the research method in question are displayed at the end of the theory portion.

The research was executed by using qualitative research. Theme interview was chosen to be the research method. Ten people were selected to be interviewees, and the interviews were executed in January and February of 2017. The results of the research indicate, that residence saving bonus system is considered to be a very important tool when people are purchasing their first residence. Saving money needs to be considered carefully, so it doesn't affect one's daily expenses too much. Especially when being a student, saving money is challenging because the monthly incomes are rather small.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 ASUNTOSÄÄSTÄMINEN JA ASUNTOLAINA	4
2.1 ASP-järjestelmä ja -säästäminen	4
2.2 ASP-tilin korko ja korkotukilaina	7
2.3 Ensiasunnon korkovähennys.....	10
2.4 Säästö- ja sijoitustilit.....	11
2.5 Sijoitusrahastot.....	11
2.6 Osakesijoittaminen	12
3 NUORET AIKUISET KULUTTAJINA	14
3.1 Kulutuskohteet.....	15
3.2 Nuorten tulot ja velkaantuminen	18
4 TUTKIMUSHAASTATELUN ASP-SÄÄSTÄMISESTÄ	20
4.1 Tutkimuksen rajaus	20
4.2 Tutkimusmenetelmä	21
4.3 Teemahaastattelu.....	22
4.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	23
5 TULOKSET	24
5.1 Kuluttaminen	24
5.2 Säästäminen	26
5.3 ASP-järjestelmä ja asunnon ostaminen.....	28
6 POHDINTA.....	31
LÄHTEET	34
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Jokaisella meistä on olemassa haaveita ja erityisesti yksi erottuu joukosta. Oma koti. Oman ensimmäisen asunnon ostaminen on paitsi ihmisen yksi kalliimpia ostopäätöksiä, mutta myös yksi niistä tärkeimmistä. Ensiasunnon ostoon valtio on kehittänyt asuntosäästöpalkkiojärjestelmän nuorille ensiasunnonostajille, jotka sitoutuvat säästämään tarvittavan pääoman ennen kuin tuleva lainanotto on mahdollista. Lainakatto uudistuksen myötä ensiasunnon ostajien on entistä tärkeämpää aloittaa säästäminen, jos mieliä asunnonomistajaksi. Säästäminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Asiat eivät kuitenkaan aina mene niin, miten on aluksi suunnitellut, vaan suunnitelmat ja säästämiskäyttäytyminen voivat muuttua ajan kuluessa.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mikä estää säästämistä asuntosäästöpalkkiojärjestelmän (myöhemmin ASP-järjestelmän) avulla. Lisäksi tutkitaan mahdollisuuksia auttaa nuorten asuntosäästämässä ja mahdollistaa tarvittava tieto ASP-järjestelmän käytöstä. Opinnäytetyössä selvitetään nuorten kulutuskäyttäytymistä ja estäviä tekijöitä asuntosäästämälle. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu asuntosäästöpalkkiojärjestelmästä, nuorten kuluttajakäyttäytymisestä sekä muista pankin tarjoamista säästämisen palveluista.

Opinnäytetyön päätutkimusongelma oli, mikä estää nuorten säästämistä asuntosäästöpalkkiotilille (myöhemmin ASP-tili) Tutkimusongelmia oli lisäksi, mihin nuoret käyttävät rahaa säästämisen sijaan sekä, miten pankki voisi kannustaa ASP-tilille säästämässä.

Tutkimus rajataan koskemaan niitä Pohjois-Karjalan Osuuspankin henkilöasiakkaita, joilla säännöllinen säästäminen ASP-tilille on katkennut pidemmäksi aikaa ja asiakkaita, joilla on vastaavasti säästäminen onnistunut. Tutkimuksella selvitetään, millaiset tekijät vaikuttavat säästämiseen ja pystyttäisiinkö pankissa auttaamaan säännöllistämään säästämistä paremmin.

Tutkimustarve huomattiin työskennellessäni kesän asuntokauppojen parissa Pohjois-Karjalan Osuuspankissa. Keskustellessani esimieheni kanssa opinnäytetyön

tekemisestä heille ja hän ehdotti, jos aihe käsittelisi ASP-järjestelmää. Aihe on itselleni erittäin ajankohtainen ja hyödyllinen tulevaisuudessa, sillä työskennellessäni pankissa mielenkiinto rahoitusalaan kohtaan on kasvanut.

ASP-järjestelmä on hyödyllinen tapa säästää rahaa ensiasunnon ostamista varten. Näkökulmasta riippuen järjestelmässä on kuitenkin olemassa yksi tekijä, mikä saattaa heikentää ASP-tilille säästämistä. Tilille tallettamisen jälkeen rahaa ei nimittäin pystytä nostamaan kesken säästämisen. Osa tallettajista näkee tämän positiivisena, ettei rahaan voi mennä enää koskemaan, vaan se tulee käytettyä asunnon hankkimista varten. Toiset taas saattavat ajatella tämän päinvastoin, sillä tilille saatetaan tallettaa liian paljon rahaa kuukaudessa, ettei raha riitä omaan kulutukseen. Tästä johtuen toiset saattavat tallettaa rahaa keskitetysti enemmän toiselle sijoitusmuodolle missä rahan liikkuvuus on vapautuneempaa, koska eteen saattaa tulla yllättäviä menoja, joihin rahaa tarvitaan välittömästi. Yllättäviä menoja voivat olla esimerkiksi särkynyt kodinkone, autonhuolto tai vakava sairastapaus. (Säästäminen 2016)

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Pohjois-Karjalan Osuuspankki, joka on yksi OP Ryhmän itsenäisistä aluepankeista. OP Ryhmä on Suomen suurin finanssiryhmä, joka tarjoaa asiakkailleen kattavasti pankki-, sijoitus ja vakuutuspalveluita. Ryhmän muodostavat noin 175 itsenäistä osuuspankkia sekä niiden yhdessä omistama OP Osuuskunta tytäri- ja lähiyhteisöineen. (OP Ryhmä 2016a)

OP Ryhmän liiketoiminta on jaettu kolmeen segmenttiin, jotka ovat pankkitoiminta, varallisuudenhoito sekä vahinkovakuutus. Ryhmä kehittää jatkuvasti palvelujaan ja on tuonut uusimmaksi liiketoiminta-alueeksi terveys- ja hyvinvointipalvelut. Jatkuva kehittyminen ja uusien palveluiden tarjoaminen ovat välttämättömiä digitalisaation lisääntyessä ja uusien kilpailijoiden pyrkiessä markkinoille. OP Ryhmällä on kaiken kaikkiaan noin 4,3 miljoonaa asiakasta, joista 1,5 miljoonaa on omistajaasiakkaita. (OP Ryhmä 2016b)

Pohjois-Karjalan Osuuspankki on vahva alueellinen pankki, joka tarjoaa asiakkailensa kattavat pankki, sijoitus- ja vakuutuspalvelut. Pohjois-Karjalan Osuuspankin muodostavat Joensuun, Kontiolahden, Juuan, Lieksan, Nurmeksien ja Valtimon konttorit. Konttoreilla työskentelee yhteensä 130 ammattiosaaajaa ja asiakkaita on

yli 82 000, joista omistaja-asiakkaita on lähes 40 000. Pohjois-Karjalan Osuuspankin tavoitteena on tukea toimialueen ja koko maakunnan elinkeinoelämän kehittämistä ja kasvua. (OP Pohjois-Karjala)

2 ASUNTOSÄÄSTÄMINEN JA ASUNTOLAINA

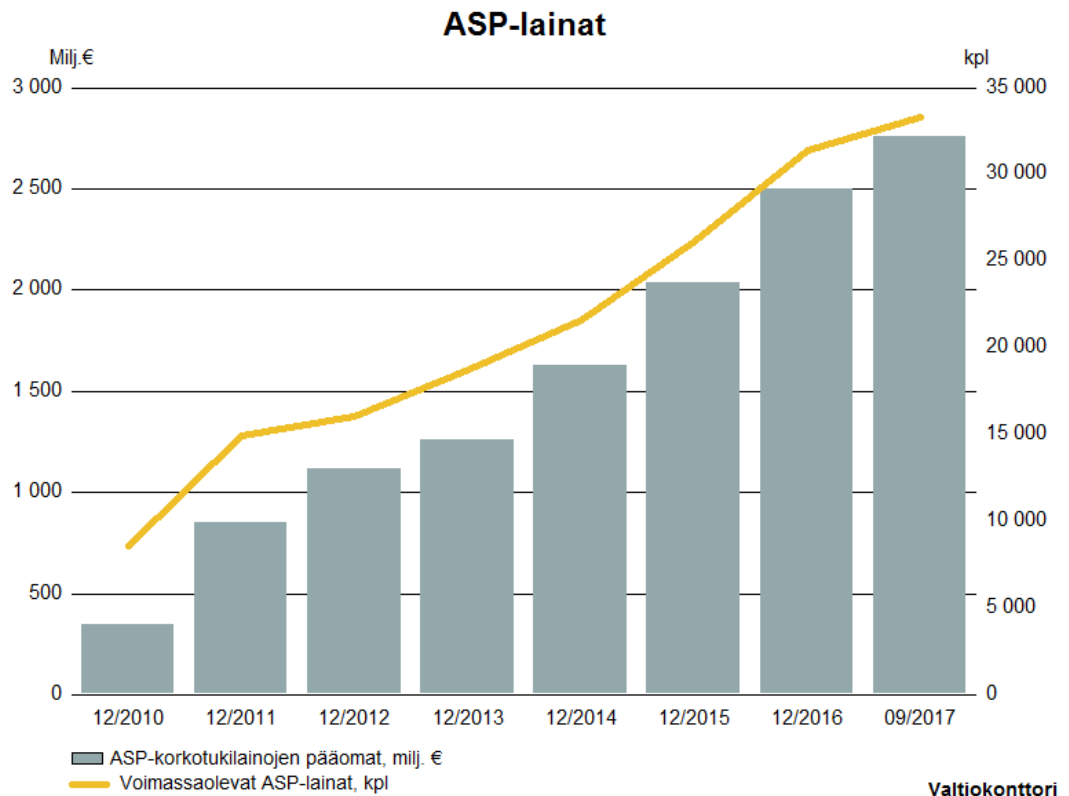
Monille oman asunnon ostaminen on elämän suurin sijoituspäätös ja yleensä osa sijoitettavasta rahasta tulee pankkilainana. Lainavaihtoehdot vaihtelevat eri pankeissa ja niihin vaikuttavat esimerkiksi pankkiasiakkuuden laatu ja ennakkosäästöt. Omistusasunnossa asumisen hinta koostuu asunnon käyttökorvauksista (esim. vesi- ja sähkömaksut), vastikkeista sekä henkilökohtaisen asuntolainan lyhennyksistä ja koroista. Omakotitalossa asumisen hinta koostuu käyttökorvauksista sekä henkilökohtaisen asuntolainan koroista ja lyhennyksistä. (Oma asunto)

2.1 ASP-järjestelmä ja -säästäminen

ASP eli asuntosäästö- ja tukijärjestelmä on Suomen valtion tukema järjestelmä, joka on perustettu tukemaan 15–39 vuotiaita ensimmäisen omistusasunnon hankintaa varten. Ensiasunnon ostaja tekee pankin kanssa ASP-sopimuksen, jossa asunnon ostaja sitoutuu säästämään vähintään 10 prosenttia asunnon hinnasta ja pankki puolestaan sitoutuu antamaan loput ASP-lainana säästötavoitteen täytyttyä. Ostettava asunto voi olla asunto-osake tai omakotitalo sekä rakennettava omakotitalo. (ASP-ennakkosäästäminen)

Järjestelmää sääntelee asuntosäästöpalkkiolaki (30.12.1992/1634) ja asuntopalkkioasetus (30.12.1992/1636). Laki oman asunnon hankintaan myöntävien lainojen korkotuesta (20.8.1982/639) vuorostaan sääntelee valtion maksamasta korkotuesta ASP-lainan korkoihin. ASP-lainalle on mahdollista hakea valtion myöntämään korkotukea ja tätä sääntelee laki oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta (20.8.1982/639)

Kuvasta 1 voidaan nähdä kuinka ASP-lainat ovat vuosittain yleistyneet ensiasunnon hankinnassa.

Kuva 1. ASP-lainojen lainakannan kehitys (Valtiokonttori)

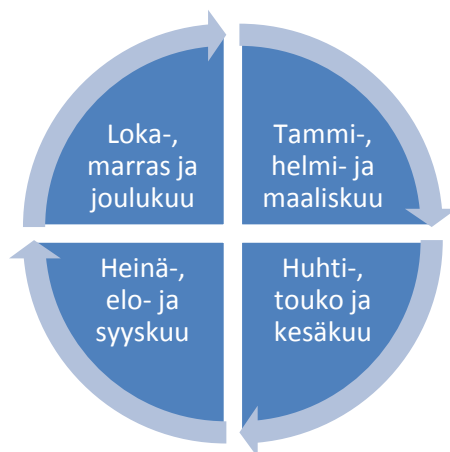
ASP-sopimuksen allekirjoittavan henkilön tulee olla täyttänyt 18 vuotta, mutta ei 40 vuotta. Aviopuolisot ja lain mukaisessa rekisteröidyssä parisuhteessa (950/2001) olevat henkilöt, pystyvät yhdessä avaamaan tilin, vaikka toinen puoliso olisikin jo täyttänyt 40 vuotta. Heinäkuun 1. päivästä 2016 alkaen 15 vuotta täyttänyt henkilö voi myös avata tilin ja aloittaa säästämisen asuntoa varten. Tällöin ASP-sopimuksessa lisäksi sovitaan talletuksista, jotka pitävät olla omalla työllään ansaittuja varoja (ASPL 20.5.2016/385).

Tiliä avattaessa henkilö ei ole saanut aiemmin omistaa 50 prosenttia tai enempää asunnosta tai omakotitalosta. Jos hän on aiemmin omistanut alle 50 prosenttia asunnosta, ei tämä ole esteenä ensiasunnon hankkijan tilin avaamiselle. Tämä on hyvä muistaa, mikäli tilinavaaja on saanut perinnöksi tai lahjaksi osaomistuksen asunnosta.

Asuntosäästötallettajan ja pankin välistä sopimusta kutsutaan asuntosäästösopimukseksi ja se on sopimuskokonaisuus, johon sisältyy avattavan tilin sopimus, säästösopimus ja vastaantulolainan luottosopimus. (ASP-tili 2015)

Asuntosäästötallettajalle määritellään henkilökohtainen säästötavoite ja tavoitteena on saada vähintään 10 prosenttia asunnon ostohinnasta tai omistukseen tulevasta hinnasta. Tallettajan pitää kuitenkin ostaa ASP-järjestelmällä vähintään 50 prosenttia asunnosta, eli ASP-tilillä ei voida hankkia asumisoikeus- tai osaomistusasuntoa. Jos suunnitellaan rakennuttaa omakotitalo ASP-lainalla, tulee talletuksien olla vähintään 10 prosenttia kustannusarviosta.

Monella asuntosäästötallettajalla voi olla hankaluuksia säästötavoitteen arvioinnissa, koska ostettavasta asunnosta ei välttämättä vielä tiedetä. Opiskelijoilla voi tulla eteen paikkakunnan vaihto opiskeluiden päätyttyä ja asunnon osto tulee vasta silloin ajankohtaiseksi. Alkuperäisen säästötavoitteen ei tarvitse olla lopullinen vaan sitä pystytään muuttamaan asuntosäästötallettajan tarpeen mukaan, sillä asuntojen hinnat saattavat jo muuttaa suunnitelmaa vuosien päästä. ASP-tilille tallettamisessa tärkeää on säännöllinen ja sopimuksen mukainen tallettaminen. Tilille on tehtävä vähintään kahdeksana kalenterivuosineljänneksenä (kuva 2) talletus, jonka vähimmäismäärä on 150 euroa ja enimmäismäärä 3 000 euroa. Talletuksia ei kuitenkaan tarvitse tehdä peräkkäisinä kalenterivuosineljänneksinä. Tämä sitouttaa säästämään ASP-tilille vähintään kaksi vuotta. Tallennuserät eivät tule täyttymään, jos tilille tallettaminen ei ole järjestelmällistä vaan talletukset sijoittuvat muutamiin 50 euron talletuksiin pitkin vuotta. (ASP-Säästäminen)

Kuva 2. Kalenteri neljännekset ASP-säästämisessä

Asunnon hankkiminen on mahdollista, kun vähintään puolet sopimuksen mukaisista eristä on tallennettu. Näissä tilanteissa pankin kanssa neuvotellaan erikseen laina, joka toimii väliaikaisena rahoituksena asunnon ostoon. Väliaikaisrahoituksen ehdot sovitaan vapaasti pankin kanssa, eikä lainaan sovelleta ASP-lainan ehtoja.

ASP-tilille tallettamisessa pitää muistaa, ettei rahoja saa nostettua tililtä tallettamisen jälkeen, kuten esimerkiksi rahastoista tai tuottotileiltä lunastaminen onnistuu. Mikäli rahaa nostetaan tililtä ennen sopimusehtojen täyttymistä, ASP-sopimus purkautuu. ASP-tili on kuitenkin mahdollista siirtää toiseen pankkiin kesken säästämisen. (ASP-säästäminen)

2.2 ASP-tilin korko ja korkotukilaina

Talletuskorko ASP-tilillä on varsin hyvä, jos sitä verrataan normaaliin käyttötiliin tai talletuskorko perusteisiin tuottotileihin. Lähtökohtaisesti kaikki pankit tarjoavat tilille yhden prosentin vuotuisen talletuskoron ja tämän lisäksi tilille tulee lisäkorkoa, joka maksetaan asuntokauppojen jälkeen. Pankkien välinen kilpailu tapahtuu ASP-tileissä lisäkoron välityksellä, koska kiinteä korko tulee olla kaikilla sama. Lisäkorko voi vaihdella 2:n ja 4 prosentin välillä, mutta lähes jokainen pankki tarjoaa yhteneväisesti 4 prosentin lisäkorkoa. Lisäkorkoa maksetaan tilin avausvuodelta ja enintään viideltä seuraavalta talletusvuodelta sekä laskenta tapahtuu jokaiselle talletuserälle erikseen siitä lähtien, kun ero on ASP-tilille pantu. Suurin hyöty tästä saadaan mitä enemmän pystytään säästämään heti alkuvaiheessa. (ASP-tili ja faktaa asuntosäästämisestä)

Aiemmin on ollut ongelmia kuka maksaa lisäkoron, jos asuntosäästötallettaja on päättänyt siirtää ASP-tilinsä toiseen pankkiin ottaakseen sieltä ASP-lainan. ASP-tilin ehdoissa ei ole otettu selvää kantaa siihen, kumman pitää maksaa lisäkorko ja aiemmin uusi pankki on saattanutkin vedota siihen, että tili on avattu vanhassa pankissa, joten heillä ei ole velvollisuutta maksaa hänelle korkoa. Vanha pankki on taas saattanut vedota siihen, ettei lainaa tulla heiltä ottamaan. Erimielisyydet

ovat syntyneet lähivuosina pankkien kilpailutuksen lisääntyessä ja poikkeuksellisen matala korkotaso on saattanut vaikuttaa pankkien halukkuuteen maksaa tilin korkeaa korkoa. Tähän tuli muutos vuonna 2015, kun FINEn Pankkilautakunta antoi ratkaisusuosituksensa lisäkoron maksuun liittyvissä kiistoissa. FINEn kantana on, että asiakkaan tulee saada aina lisäkorko ASP-tilin ehtojen täytyessä. Kannanperusteella FINE loi suosituksen, jonka mukaan asiakas pystyy vaatimaan lisäkoron maksua pankilta, josta laina on otettu tai siltä pankilta, jonka kanssa säästö-sopimus on allekirjoitettu. Pankit ovat aina noudattaneet FINEn antamia suosituksia. (FINE vakuutus- ja rahoitusneuvonta)

Verotuksessa talletuksen kiinteä korko ja lisäkorko ovat verovapaita, koska talletuksia ei pidetä veronalaisina varoina eivätkä talletukselle maksetut korot ole veronalaista tuloa. (ASP-tili)

Korkotukilainalla tarkoitetaan lainaa, jonka pankki tai muu rahalaitos on myöntänyt yhteisölle tai yksityiselle henkilölle ja minkä korosta osa maksetaan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) varoista suoraan lainanantajalle (Kontkanen 2009, 153). Yksityishenkilöt voivat saada korkotukea omaan käyttöön tarkoitetun omistusasunnon hankkimista varten, joka tulee hyväksyttäväksi kunnan kautta ARAlla. (Tuhkanen 2006, 268)

ASP-järjestelmän ollessa valtion perustama tukijärjestelmä ensiasunnon ostajille voidaan valtiolta saada korkotukea asunnon koroissa ilman erillistä hakumenettelyä. (Kontkanen 2009). Pelkällä ASP-lainalla ei pystytä kuitenkaan ostamaan isoja kalliimpia asuntoja. Sopimusta allekirjoittaessa pankki on kyllä sitoutunut antamaan asiakkaalleen tarvittavan lainan vastaantulolainan luottosopimuksella, mutta ASP-tilin korkotukilainoille on määritelty asunnon sijainnin mukaan enimmäismäärät kuvan 3 mukaisesti. (Ympäristöministeriö)

Asunnon sijaintikunta	Lainan enimmäismäärä, euroa
Helsinki	180 000
Espoo, Vantaa ja Kauniainen	145 000
Muut kunnat	115 000

Kuva 3. ASP-korkotukilainojen enimmäismäärät 1.11.2014 alkaen. (Valtionkonttori)

Lainasumma voi olla enimmillään 90 % asunnon kauppahinnasta tai kustannusarviosta, jos ASP-laina ei kata 90 % ostohinnasta. Loppulainasummasta neuvotellaan normaalina asuntolainana. (Valtionkonttori 2015) Pankin tulee myöntää korkotukilainat alhaisemmalla korolla kuin muissa myöntämissään ensiasuntolainoissa. Korkotukilainan ylittävältä lainan loppumäärältä voidaan periä normaalia asuntolainan korkoa. (Ympäristöministeriö)

Korkotukea maksaa Valtionkonttori ASP-lainalle 10 vuoden ajan lainan nostamisesta alkaen ja enimmillään laina-aika voi olla 25 vuotta. Lyhennysvapaista on mahdollista neuvotella luotonmyöntäjäpankin kanssa, mutta korkotuen maksuvuosina sitä saa olla enintään kaksi vuotta. Korkotuki lakkaa, mikäli laina maksetaan ennenaikaisesti takaisin, asunto myydään tai luovutetaan muulla tavalla kuin avio-oikeuden perusteella tai perintönä. (Valtionkonttori)

Korkotukea maksetaan 70 prosenttia vuotuisen koron siitä osasta, joka ylittää 3,8 prosenttia. Koron ollessa 3,8 prosenttia tai alle, lainansaaja ei saa korkotukea vaan joutuu maksamaan koron kokonaisuudessaan itse. Jos lainan korko on 6,2 prosenttia, maksetaan 6,2:n ja 3,8 prosenttiyksikön erotuksesta korkotukea 70 prosenttia eli 2,4 prosenttia. Maksetuista koroista lainanottajalla on mahdollisuus käyttää hyväkseen ensiasunnon korkovähennystä ja siitä on lisää kirjoitettu seuraavassa otsikossa. (Ympäristöministeriö)

ASP-lainan tavoin korkotuki edellyttää asunnon olevan lainanottajan vakituksessa asuinkäytössä. Väliaikainen vuokraus on kuitenkin mahdollista, jos lainanottajan muuttaa opiskelun tai työn perässä toiselle paikkakunnalle. Vuokraus saa kestää enintään kaksi vuotta ilman, että se vaikuttaa korkotukeen tai ASP-tilin ehtoihin.

Asunnon vuokrauksesta on tehtävä ilmoitus kirjallisesti asunnon sijaintikunnan asuntoviranomaiselle. (Ympäristöministeriö)

Aviopuolisot ja yhteisessä asunnossa asuvilla henkilöillä on oikeus vain yhteen korkotukeen, vaikkakin heillä olisi erilliset lainat. (Ympäristöministeriö)

2.3 Ensiasunnon korkovähennys

Ensiasunnon hankintaa varten otetun lainan koroista on oikeus hakea verovähennystä, kuten aiemmin tekstissä mainittiin. Jos lainanottajalla ei ole syntynyt pääomatuloja, osa asuntolainan koroista voidaan vähentää ansiotulojen veroista alijäämähyvityksenä. Alijäämähyvitys ensiasunnon lainan koroissa on 32 prosenttia eli kaksi prosenttia korkeampi mitä muun asuntolainan koroista.

Asuntolainan korkojen maksuvuosi	Koroista saa vähentää
2014	75 %
2015	65 %
2016	55 %
2017	45 %
2018	35 %

Kuva 4. Asuntolainan korkovähennys oikeus (Verohallinto)

Esimerkiksi ensiasunnon lainanottaja maksaa lainastaan korkoa vuodessa 700 euroa. Koroista voidaan vähentää vuonna 2016 kuvan mukainen 55 prosenttia eli 385 euroa (700 euroa * 55 %). Pääomatuloja ei ole syntynyt, joten korot vähennetään alijäämähyvityksenä ansiotuloveroista. Alijäämähyvitys on 32 prosenttia lainan koroista ja alijäämähyvityksen määrä on 123.20 euroa (385 euroa * 32 %)

2.4 Säästö- ja sijoitustilit

Säästämiseen ja sijoittamiseen tarkoitettuja tilejä ei ole tarkoitettu päivittäisten raha-asioiden hoitoon ja niihin saattaa liittyä esimerkiksi nostorajoituksia (Käyttötili ja säästämistili). Tileillä voi olla joko määrällisiä nostorajoituksia tai rajoituksia siitä, montako nostoa tililtä on mahdollista tehdä tietyn ajan kuluessa.

Säästötili tai sijoitustili voi olla joko jatkuva tai määräaikainen (Käyttötili ja säästämistili). Jatkuvaa säästötiliä suositellaan silloin, kun säästetään tiettyä tavoitetta, esimerkiksi uutta autoa, kodinkonetta tai remonttia varten. Jatkuvalle säästötilille kuukausittainen säästäminen on mahdollista. Määräaikaisessa tilissä rahat talletetaan kertatalletuksena ja rahat sidotaan sovituksi ajaksi. Nostaminen määräaikaiselta tililtä on mahdollista, kun tilin talletusaika on päättynyt.

Tilien korot vaihtelevat talletettavan määrän ja talletusajan mukaan. Usein tilin korko nousee, jos säästöjen määrä kasvaa. Tilien tuotto on korkoperusteinen, joten tuotto on varmaa ja suhteellisen pientä. (Käyttötili ja säästämistili)

2.5 Sijoitusrahastot

OP-Rahastoyhtiön rahastoesite (2015) kuvaa sijoitusrahastoa seuraavasti:

Sijoitusrahastoa hallinnoiva rahastoyhtiö kerää yksityishenkilöiden, yhteisöjen ja säätiöiden rahastoon sijoittamat varat yhteen ja sijoittaa ne useisiin eri arvopapereihin, jotka yhdessä muodostavat sijoitusrahaston. Sijoitusrahasto jakautuu keskenään yhtä suuriin rahasto-osuuksiin, jotka tuottavat yhtäläiset oikeudet rahastossa olevaan omaisuuteen. Sijoitusrahaston omistavat siihen sijoittaneet tahot ja rahastoyhtiön roolina on hallinnoida sijoitusrahastoa.

Sijoitusrahastolla tarkoitetaan osakkeista ja muista arvopapereista koostuvaa rahastoa, jonka omistavat siihen sijoittaneet yksityiset henkilöt, säätiöt ja yhteisöt. Sijoitussummat kerätään yhteen ja sijoitetaan haluttuihin arvopapereihin, joiden kehitystä hoitaa joko yksittäinen rahastonhoitaja tai salkunhoitotiimi. Rahasto on jaettu yhtä suuriksi osuuksiksi ja sijoittajan omistama osuus määräytyy sen mu-

kaan, kuinka paljon rahasto-osuuksia hän omistaa. Vaihtoehtoja rahastoissa riittääkin. Rahastot on mahdollista jakaa sijoituskohteen perusteella esimerkiksi osakerahastoihin, indeksirahastoihin tai yhdistelmärahastoihin. (Puttonen & Kivisaari)

Möttölä (2008, 19) on verrannut kirjassaan rahastoa valmiiksi leivottuun piirakkaan, josta jokainen sijoittaja voi leikata itselleen sopivan palan. Sijoittajan ei itse tarvitse leipoa piirakkaan eikä edes tietää, mistä se on tehty. ”Kuten leivonnaisesta, joudut maksamaan sijoitusrahastossakin ylimääräistä siksi, että joku muu on nähnyt vaivaa puolestasi. Mutta jos et itse hallitse sijoittamisen hienouksia, korvaus on pieni hinta hyvin hoidetuista sijoituksista.” Tämä Möttölään esittämä piirakkaesimerkki kuvaa sijoitusrahastojen toimintaa hyvin ja helposti ymmärrettävällä tavalla. Se ilmaisee samalla yhden hyvän syyn rahastosijoittamiseen.

Pesonen (2013, 116) kirjoittaa, kuinka rahastojen kautta sijoittaminen on vaivatonta, sillä rahasto hoitaa sekä sijoittamisen että sijoitusten hallinnoinnin. Hajauttaminenkin tulee hoidettua, sillä rahastoyhtiön keräämät varat sijoitetaan rahaston sääntöjen mukaisesti useisiin sijoituskohteisiin. Näin rahastolla pystytään pienentämään riskiä, eikä tuottoa tarvitse välttämättä uhrata ollenkaan.

Sijoitusrahaston tuotto perustuu rahaston sijoitusten tuottoihin eli osinkoihin, korkoihin sekä sijoituskohteiden arvonnousuihin tai -laskuihin. Rahastoissa voi olla tuoton jakamisen osalta erilaisia rahasto-osuuksia. Näitä kutsutaan yleensä kasvuosuuksiksi ja tuotto-osuuksiksi. Kasvuosuuksien omistajille tuottoa ei jaeta, vaan tuotto kerryttää sijoituspääomaa. Tuotto-osuuksien omistajille puolestaan jaetaan vuotuista tuottoa, josta sijoittaja joutuu maksamaan pääomatuloveroa. Tuoton maksaminen vähentää rahasto-osuuden arvoa jaettavan tuoton verran. Yksityishenkilöiden merkitsemät rahasto-osuudet ovat yleensä kasvuosuuksia. (Sijoitusrahasto-opas 2015.)

2.6 Osakesijoittaminen

Osake on osuus yhtiöstä. Sijoittajan ostaessa pörssiyhtiön osakkeista, hänestä tulee yrityksen yksi omistajista. Osakkeenomistajalla on oikeus yhtiön voittoihin, joita yhtiö maksaa osinkoina. Jos yhtiön omistus on jaettu kymmeneen osaan ja

omistat yhden osan eli yhden osakkeen, saat kymmenesosan yhtiön jakamasta osingosta. Osakeomistus antaa myös osakkeenomistajalla oikeuden osallistua yrityksen päätöksentekoon. Osalle sijoittajista vaikutusmahdollisuus on yhtä tärkeässä roolissa mitä voitonjako. (Pesonen 2008, 88)

Osakesijoitus voi tuottaa paitsi osinkona, mutta myös osakkeen arvon nousuna. Osakkeiden hinnat määräytyvät päivittäin pörssin ylläpitämällä osakemarkkinoilla. Osakkeiden kurssija voi kätevästi seurata muun muassa Kauppalehden tai OPn verkkosivuilla. Jos muut sijoittajat pitävät osaketta hyvänä ja kannattavana hankintana, osakkeen arvo nousee. Jos toiset sijoittajat eivät luota osakkeeseen ja myyvätkin omia osakeomistuksiaan, osakkeen hinta laskee. Osakkeiden hinnat siis määräytyvät ja vaihtelevat kysynnän ja tarjonnan mukaan. (Osakesijoittaminen)

Pesonen (2008, 90) kirjoittaa kirjassaan osakesijoittamisen tuottavan pitkällä aikavälillä enemmän mitä muut sijoitusmuodot. Sijoittamisessa on kuitenkin erilaisia riskejä olemassa. Mitä suurempaa tuotto-odotusta haetaan, sen riskialttiimmaksi se muuttuu. Paras tapa pienentää riskiä on osakkeiden hajauttaminen, niin kuin rahastosijoittamisessa on tehty. Näin onnistuneet sijoitukset paikkaavat epäonnistuneista sijoituksista syntyneitä tappioita.

3 NUORET AIKUISET KULUTTAJINA

Peura-Kapanen kirjoittaa internet-artikkelissaan kuinka merkittävä askel nuorelle on muuttaa pois vanhemmiltaan perustaakseen omaa talouttaan ja kuinka se koetaan käännekohtana kohti aikuistumista. Oman talouden perustamisessa nuori tulee ottamaan vastuun taloudellisista päätöksistään ja oman talouden hoidostaan. Tähän voi liittyä myös riskejä, jos nuorelta puuttuvat keinot selviytyä taloudellisesti tai hän jää ilman tukiverkostoa, joka voisi olla avuksi uudessa tilanteessa. (Peura-Kapanen 2013.)

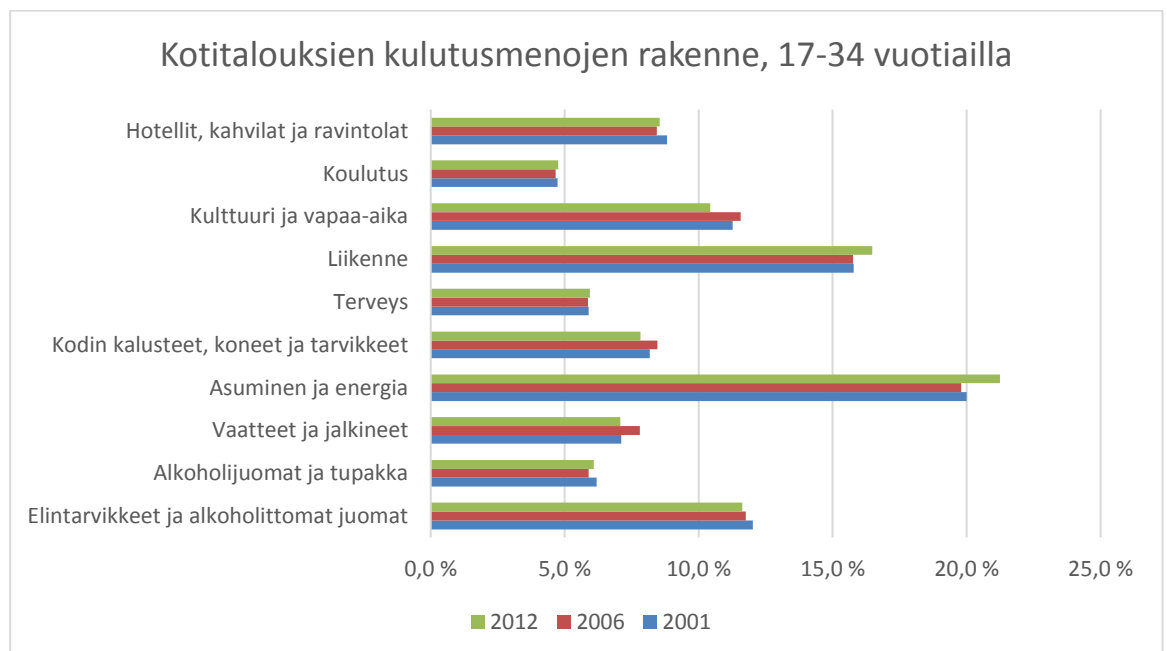
Siirtymävaihetta nuoresta kohti aikuisuutta on kuvattu eri tavoilla. Jeffrey Arnett kuvailee siirtymävaiheen tapahtuvan, kun nuori ottaa vastuun itsenäisistä päätöksistään talousasioissa ja siirtyy kohti taloudellista riippumattomuutta. Hän on tarkastellut 18-25 vuotiaita nuoria ja kutsuu kyseistä siirtymävaihdetta aikuisuuden syntymiseksi (emerging adulthood). Elämänvaihdetta leimaa epävakaisuus, identiteetin tutkiskelu sekä elämänvalintoihin liittyvien mahdollisuuksien tutkimista ja kokeilemista. (Arnett 2000.)

Mike Dixon kertoo vuorostaan aikuisuuden syntymisen liittyvän elämän kriittisiin vaiheisiin, jotka käynnistävät kulutuskäyttäytymisen muuttamisen. Kriittisiksi hetkiksi hän mainitsee nuoren seurustelun, opiskelujen aloittamisen, muuton pois kotia ja siirtymisen työelämään. Nuoret joutuvat tällöin tekemään merkittäviä päätöksiä ja valintoja, joista monet voivat olla taloudellisesti merkittäviä. (Peura-Kapanen 2013.)

Oman talouden perustamisen jälkeen voidaan siis nuorten aikuisten kuluttamisesta paremmin keskustella, koska kuluttamisen lähtökohtana on käytettävät resurssit eli käyttövarat henkilökohtaisessa kulutuksessa. Käyttövarat eli omat nettotulot koostuvat esimerkiksi palkasta, asumistuesta, eläkkeestä, lapsilisistä, opintorahasta tai työmarkkinatuesta. Tuloja voi olla useammanlaisia kuin yhdestä tulon lähteestä. Jokainen kuitenkin tietää omat tulonsa kuukausitasolla. Tuloihin ei kuulu lainat tai luotolla ostaminen. Nämä ovat menoja, jotka tulee myöhemmin maksaa pois. (Raha-asiat)

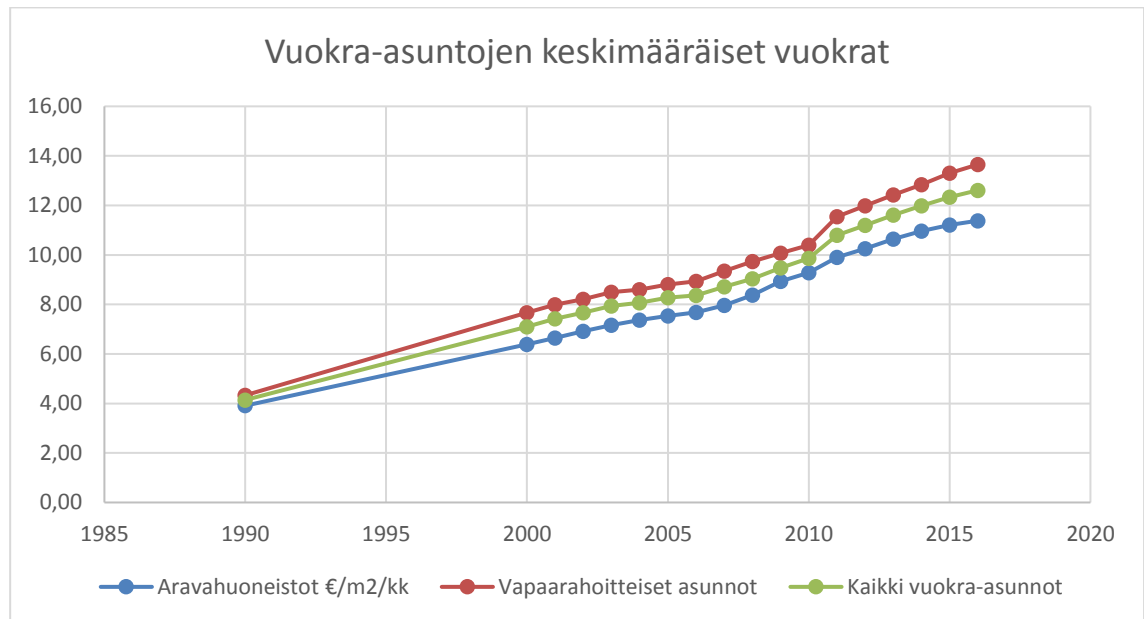
3.1 Kulutuskohteet

Yhden hengen kotitalouksissa eniten käytetään kuukausittaisesta budjetista asumiskustannuksien maksamiseen. Asumiskustannuksiksi luokitellaan muun muassa vuokra, lämmitys- ja vedenkäyttökustannukset, sähkö ja hoitovastikkeet. Asumiskustannuksia voidaan kutsua myös kiinteiksi menoiksi, koska ne ovat yleensä välttämättömiä menoja, jotka hoidetaan joka kuukausi. (Raha-asiat) Kuvassa 5 nähdään kuinka suuri osuus asumiskustannukset ovat yhden hengen talouksissa. Kuviossa on huomioitu mukaan kaikki 17 vuotta täyttäneet - 34 vuotiaat kotitaloudet ja siitä nähdään, että keskimäärin vuonna 2012 asumismenot olivat 20,5 % kaikista menoista.

Kuva 5. Kotitalouksien kulutusmenojen rakenne (Tilastokeskus)

Asumismenot ovat kasvaneet vuosittain aina suuremmiksi. Yksi syy tähän löytyy vuokra-asuntojen keskimääräisten vuokrien nousemisesta. Vuodesta 1990 vuokrat ovat keskimäärin jopa kolminkertaistuneet vuoteen 2015 mennessä. Kuvasta 6 voidaan hyvin nähdä, kuinka radikaalisti neliöhinnat ovat nousseet vuosi vuodelta suuremmiksi. Yksin asuvilla, etenkin opiskelijoilla tämä muutos on suuressa roolissa menoja tarkastellessa.

Kuva 6. Vuokra-asuntojen keskimääräiset vuokrat (Tilastokeskus)

Toiseksi eniten rahaa käytetään tilastokeskuksen mukaan liikenteeseen. Liikennemenoiksi katsotaan yksityisen ajoneuvon ylläpito- ja hankintakustannukset sekä julkisen liikenteen kuljetuspalveluiden kustannukset. Auton hankinta ja ylläpitokustannukset ovat jopa kaksinkertaistuneet vuodesta 1975 vuoteen 2003 mennessä, mutta vuoden 2003 jälkeen ne ovat alkaneet tasaantua. Henkilökohtaisen ajoneuvon ylläpitokustannuksia ovat esimerkiksi huolto, polttoaine ja autopaikkamaksut. Julkisen liikenteen kuljetuspalveluiden käyttökustannuksia verrattaessa voi todeta suurempiakin eroavaisuuksia. Samalla kun lentomatkailu on jopa viisinkertaistunut ja laivamatkailu kaksinkertaistunut, juna- ja linja-automatkustus ovat vähentyneet. (Suomen kuluttajaliitto ja tekijät 2005, 68.)

Elintarvikkeiden ja juomien kulutusmenot ovat laskeneet vuosittain pienissä määrin kokonaiskulutusmenoja tarkasteltaessa. Engelsin lain mukaan kotitalouksien tulojen kohotessa, ruokamenojen osuus tulisi laskea kokonaiskulutukseen verrattaessa. (Clements & Si 2015, 2.) Silti suomalaiset kuluttavat kolmanneksi eniten elintarvikkeisiin ja juomiin. Yksin asuvien menoja tarkasteltaessa havaintaan selkeä eroavaisuus nuorten ja huomattavasti vanhempien talouksien välillä. Lammin, Nivan ja Varjosen (2009, 22-24.) tutkimustuloksien mukaan nuoret aikuiset käyttävät huomattavasti enemmän rahaa ulkopuoliseen ruokailuun mitä huomattavasti vanhemmat ihmiset. Nuorempi sukupolvi suosii hieman kalliimpia elintarvikkeita,

kuten valmisruokia eli esimerkiksi pizzoja, hampurilaisia ja piirakoita. Vanhempi sukupolvi suosii enemmän kotitekoista ruokaa, joka tulee keskimäärin halvemmaksi kuin valmisruokien hankinta. Nuoret ovat valmiimpia maksamaan hieman enemmän ruoasta, jos se on helpommin saatavilla eikä siihen kuluisi niin paljon omaa aikaa.

Viimeiseksi selkeästi suuremmaksi kulutuskohteeksi nousee kulttuuri ja vapaa-aika. Palveluiden saatavuus ja elinympäristön infrastruktuuri on muuttunut suuresti vaikka ajankäytön perusrakenne on pysynyt hyvin samanlaisena. Vapaa-ajasta on tullut entistä tuoteintensiivisempää ja tuotteistetumpaa. Näin ollen vapaa-ajan ja harrastuksien kulutusmenot ovat kasvaneet roimasti. (Lammi, Niva & Varjonen 2009, 28.)

Lammi, Niva ja Varjosen (2009, 29.) tutkimuksen mukaan suomalaisten keskimääräinen työaika on vähentynyt noin puolella tunnilla vuosien 1987- 88 jälkeen ja vapaa-aikaa on tullut lisää noin tunti viikossa. Siitä huolimatta vapaa-ajan pula vaivaa monia. Työajan vähentyminen johtuu siitä, että työssäkäyvien henkilöiden määrä on vähentynyt ja työssäkäyvillä ihmisillä onkin itse asiassa vapaa-aika vähentynyt. Aikapula vaivaa erityisesti uraa tekeviä ja pienten lasten vanhempia, kun taas työttömillä ja eläkeläisillä riittää aikaa.

Tehostunut ja tiivistynyt vapaa-ajan vietto näkyy myös kulutusmenoissa, jotka ovat kasvaneet vuosien 2001 ja 2006 välillä. Kotona vietettyyn vapaa-aikaan liittyviä kulutusmenoja aiheutuu puuhailusta, harrastamisesta, mediasta ja tietoliikenteestä. Kodin ulkopuolella taas kulutusmenoja aiheutuu harrastusvälineistä, kuntoilusta, baareista, elokuvista, teatterista, osallistumismaksuista ja muista huveista. Suurimmat kulutuksen lisäykset ovat kohdistuneet tietojenkäsittelylaitteisiin, joita on hankittu kaikkiin talouksiin. Lisäksi paljon on panostettu äänen ja kuvan tallennuslaitteisiin, johon kuuluvat televisiot, erilaiset soittimet, DVD:t, kamerat ja puhelimet. Huomattavaa kulutusmenon lisäystä on myös urheilu- ja vapaa-ajan palveluiden ostoissa ja suurempien vapaa-ajan välineiden ostossa. Soittimet, kuntopyörät, veneet ja niiden oheislaitteet ovat lisääntyneet etenkin alle 45-vuotiaiden yksin asuvien talouksissa. (Lammi, Niva & Varjonen 2009, 30-32)

3.2 Nuorten tulot ja velkaantuminen

Opiskelijatalouksissa tulot koostuvat pääasiassa palkkatyöstä, opintotuesta sekä muilta kotitalouksilta kuten vanhemmilta saaduista tulosiirroista. Opiskelijoilla on myös mahdollista hakea valtiontakaamaa opintolainaa rahoittaakseen omaa opiskelua. Palkkatyö on kuitenkin tärkeä toimeentulon lähde, sillä esimerkiksi ammatikorkeakouluopiskelijoista 56 prosentilla ja yliopisto-opiskelijoista 59 prosentilla oli työsuhte opintojen aikana vuonna 2006. Nuorten opiskelijatalouksien käytettävistä olevista tuloista noin 55 prosenttia oli palkkatuloja ja 42 prosenttia tulonsiirtoja. Tulonsiirrot koostuivat lähinnä opintorahasta ja asumislisistä. Useimmiten palkkatyö oli opiskelijoille välttämätöntä toimeentulon kannalta. (Ylitalo M. 2009.)

Tilastokeskuksen mukaan kaikkien alle 24 vuotiaiden kotitalouksien tulot vuonna 2015 olivat keskimäärin noin 15 900 euroa vuodessa. (Tilastokeskus)

Velkaantumista voi syntyä monella tavalla. Tavallisin tapa velan syntymiselle on sopimus kahden osapuolen välillä. Sopimuksen lisäksi velka voi perustua vahingonkorvaus-, vero-, tai elatusvelvollisuuteen. Asunto- ja opintolainojen sekä muiden luottojen (kuten pikavippien) lisäksi monet muut sopimuksen luokitellaan velan ottamiseksi. Tällaisia sopimuksia ovat esimerkiksi osamaksukauppa, puhelin-, internet- ja sähkösovimukset. (Kuluttajaliitto)

Kulutusluottoja kuten pikavippejä lähdetään hakemaan, kun nykyiset tulot eivät riitä kattamaan nykyisiä menoja. Ennen velkaa katsottiin taakkana, jota ei missään nimessä kannattanut ottaa, mutta tänä päivänä velalla ostamisesta on tullut ”normaalia” ja hyväksyttävää suomalaisessa yhteyskunnassa. Erilaisia luotto- ja maksuaikakortteja on vaikea välttää vaikka yrittäisikin, mikä näkyy esimerkiksi ostaessaan kodinkonetta tai huonekaluja. (Rantala & Tarkkala, 2009, 4.)

Rantalan ja Tarkkalan (2009, 7.) mukaan pikaluottojen takia joutuu maksuvaikeuksiin tyypillisesti ”20–24 -vuotias mies, jolla on vähintään yksi 100–150 euron maksamaton pikavippi”, kun aineistona olivat pikaluottoihin liittyvät velkamustuomiot elokuussa 2007. Naisten osuus korostui vanhemmissa ikäryhmissä.

Risto Kaartinen ja Jaana Lähteenmaa (2006) tutkivat kulutusluottojen ja erityisesti pikavippien ottamiseen liittyviä piirteitä ikäryhmässä 19–29 -vuotiaat. Heidän teke­ mässään tutkimuksessa selvisi, että kaikkia kulutusluottoja otetaan kaikissa tulo- ja työmarkkina-asemaryhmissä, mutta pikavipit kohdentuivat erityisesti työttömiin yksinhuoltajiin ja huonotuloisiin. Lisäksi pikavippaajilla oli muita ryhmiä enemmän tiedostettuja ongelmia rahan hallinnan kanssa.

Tyypillisimpiä pikavipin käyttökohteet ovat juhliminen ja nautintoaineet. Näiden jäl­ keen tuli ruoka, ja kolmanneksi tyypillisimpänä käytön syynä oli muiden velkojen tai niiden korkojen maksaminen. (Kaartinen & Lähteenmaa 2006.) Niukkuutta koi­ tetaan paikata siis lainarahalla. Näin ollen korkeakorkoisia, lyhytaikaisia lainoja käytetään ”markkinaehtoisena sosiaaliturvana” paitsi Suomessa myös Yhdysval­ loissa. Samaan aikaan voidaan lähes kärsiä nälästä ja juhlia voi tuntua hämmen­ tävältä, mutta kyse lienee tässäkin kulutusyhteiskunnan kulttuurisesta paineesta, jossa köyhälläkin on oikeus paitsi ostaa myös juhlia ”tasa-arvoisesti”. Jos varat eivät muuten riitä, turvaututaan lainarahaan. (Rantala & Tarkkala 2009, 8.)

4 TUTKIMUSHAASTATTELU ASP-SÄÄSTÄMISESTÄ

4.1 Tutkimuksen rajaus

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Pohjois-Karjalan OPn ASP-asiakkaiden säästämissäkäyttymistä ASP-tiliä kohtaan. Tavoitteena on selvittää järjestelmän soveltuvuutta ASP-säästäjille. Tutkimus pyrkii tunnistamaan asiakkaiden perusteita säästämisen valinnalle ja tätä kautta havaitsemaan mahdolliset ongelmakohdat järjestelmässä. Tutkimusongelmaksi

Tutkimusongelmasta johdettiin seuraavat tutkimuskysymykset:

- Mikä estää nuorilla säännöllisen säästämisen ASP-tilille?
- Mihin nuoret käyttävät rahaa säästämisen sijaan?
- Miten pankki voisi kannustaa säästämään ASP-tilille?

Tutkimuksen avulla toimeksiantaja saa arvokasta asiakasnäkökulmaa ja ajankohdaisia ajatuksia järjestelmän käytöstä. Tutkimus tuo esille kohdennettua tietoa säästämiseen liittyvistä haasteista ja asiakkaiden ajatuksia siitä, miten säästämisestä saataisiin helpompaa.

Asiakkaille suunnattu tutkimus rajattiin koskemaan niitä Pohjois-Karjalan Osuuspankin henkilöasiakkaita, jotka olivat jo aikaisemmin avanneet pankkiin ASP-tilin ja aloittaneet säästämisen omaa asuntoaan varten. Tilin pystyy avaamaan tutkimusta tehdessä 15-39 vuotiaat, mutta tutkimukseen ei tule osallistumaan alaikäisiä, koska tiliä ei ole pystytty avaamaan alaikäisenä ennen vuoden 2016 heinäkuussa tehtyä muutosta. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada sellaista tietoa, mitkä olivat voineet vaikuttaa säännölliseen säästämiseen ASP-tilille. Haastateluun valittiin asiakkaita, joilla säännöllisessä säästämässä oli tapahtunut muutoksia. Säästäminen oli vähentynyt, keskeytynyt tai jopa kokonaan loppunut. Haastateltavat valittiin yhdessä toimeksiantajan kanssa ja tutkimuksen luotettavuuden parantamiseksi jokaisella haastateltavalla oli pitänyt tapahtua säännöllistä säästämistä yhtäjaksoisesti yli vuoden verran.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmät voidaan jakaa kahteen eri osa-alueeseen, kvalitatiiviseen eli laadulliseen sekä kvantitatiiviseen eli määrälliseen tutkimukseen. Määrällinen tutkimus perustuu kohteen kuvaamiseen ja sen tulkitsemiseen numeroiden ja tilastojen avulla. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta otosta tilastojen analysoinniksi. Tiedonkeruussa käytetään standardoituja tutkimuslomakkeita, joissa vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi. Kvantitatiivisen tutkimuksen keskiöissä ovat aiemmat tutkimukset, käsitteiden määrittäminen sekä muuttujien muodostaminen taulukkomuotoon ja aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Tutkimuksen tehtävänä on vastata kysymyksiin mikä, missä, kuinka usein ja paljonko? (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 131, 135-136.)

Laadullinen tutkimus lähestyy tutkittavaa aihetta syvällisemmin ja siinä pyritään kokonaisvaltaisempaan ymmärtämiseen tutkimuskohteen osalta kuin määrällisessä tutkimuksessa. Tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti ja se on pääsääntöisesti aineistoltaan pienempi kuin määrällisessä tutkimuksessa. Jokainen laadullinen tutkimus on tapaukseltaan erilainen ja sitä tulkitaan aina ainutlaatuisena. Laadullisen tutkimuksen tehtävänä on pyrkiä vastamaan kysymyksiin miksi, miten ja millainen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 157, 160-161.)

Opinnäytetyöni tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, sillä se soveltui parhaiten ratkaisemaan tutkimusongelman. Tutkimuksessa on selvitettävä ensin, mistä ilmiöstä on kyse ja mistä tekijöistä se johtuu. Tutkimusmenetelmäksi tässä opinnäytetyössä sopii paremmin laadullinen tutkimus, sillä sen avulla voidaan tutkia tutkimusongelmia syvällisemmin ja hankki kokonaisvaltaisempaa tietoa, kuin määrällisessä tutkimuksessa.

4.3 Teemahaastattelu

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään aineistonkeruumenetelmänä hyvin usein haastattelua. Haastattelemalla pystytään keräämään aineistoa syvällisemmin ja laaja-alaisemmin kuin kyselylomakkeiden avulla. Tutkijalla on mahdollisuus pyytää perusteluita vastaukselle, esittää tarkentavia kysymyksiä, oikaista mahdollisia väärinkäsityksiä ja käydä normaalisti keskustelua haastateltavan kanssa. (Hirsjärvi ja Hurme 2011, 34-35.) Haasteena haastattelulle pidetään aikatauluttamista ja aineiston litteroimista. Haastattelut ovat usein aikaa vieviä ja niihin tulee valmistautua huolellisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 200-201.)

Haastattelutapoja on kolmea erilaista: lomakehaastattelu, syvähaastattelu ja teemahaastattelu. Lomakehaastattelu eli strukturoitu haastattelu on formaalisin haastattelumuoto. Haastattelussa käytetään siihen luotua lomaketta, jossa kysymykset, vastausvaihtoehdot ja esittämisjärjestys ovat jokaisessa haastattelussa yhdenmukaiset. Syvähaastattelu eli avoin haastattelu, muistuttaa enemmän normaalia keskustelua. Haastattelun aihe saattaa muuttua keskustelun edetessä ja haastattelutapa saattaa vaatia useampia haastatteluita tutkimuskysymyksen ratkaisemiseksi. Teemahaastattelu on näiden kahden haastattelutavan välimuoto, johon luodaan kyselylomake aiheittain ohjaamaan keskustelua tarkemmin tutkimuskysymyksiä ratkaisemiseksi. Teemahaastattelua kutsutaan myös nimellä puolistrukturoitu haastattelu (Hirsjärvi ym. 2007, 199-202.)

Tutkimustavaksi valikoitui puolistrukturoitu teemahaastattelu. Haastattelun etuna on, ettei tutkija pysty johdattelemaan haastateltavaa vastaamaan erilaisiin vastausvaihtoehtoihin kuten strukturoidussa haastattelussa, vaan haastateltavan oma näkemys tulisi mahdollisimman hyvin esille. Syvähaastattelulla haastatteluiden aineisto ei olisi ollut välttämättä tarpeeksi vertailukelpoista ja samankaltaista. (Teemahaastattelu). Haastatteluille laadittiin puolistrukturoitu lomake (liite 1.), jotta tutkimuksessa saataisiin vastauksia määriteltyihin aihealueisiin. Lomakkeen kaikki kysymykset olivat samat, mutta tutkija pystyi vaihtamaan tarvittaessa kysymysjärjestystä ja -muotoa.

Haastattelut päädyttiin suorittamaan puhelimitse, sillä välimatkoista olisi muodostunut tutkijalle lisäkustannuksia ja mahdollisia esteitä aikataulutuksen kanssa. Puhelinhaastattelu koettiin myös haastateltaville sopivammaksi aikataulujen sovittamisessa. Jokaiselta haastateltavalta kysyttiin henkilökohtaisesti halukkuutta osallistua tutkimukseen ja jokaisen kanssa sovittiin yksilöllisesti sopiva haastatteluajankohta. Haastattelut toteutettiin yksilöllisesti, jotta muiden haastateltavien mielipiteet eivät vaikuttaisi toisen omiin mielipiteisiin. Haastateltavat valittiin toimeksiantajan antaman listan pohjalta.

Keskusteltuani toimeksiantajan kanssa koimme parhaaksi, että haastateltaville lähetettäisiin luonnos tulevista kysymyksistä ennen haastattelua. Tällä tavoin haastateltavat pystyivät miettimään vastauksiaan etukäteen ja tutkimuksen luotettavuus paransi.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan validiteetilla ja reliabiliteetilla. Tutkimus on onnistunut, kun sen avulla saadaan luotettavia vastauksia esitettyihin kysymyksiin. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä eli tarkoituksena on tutkia juuri sitä, mitä oli tarkoitus mitata. Reliabiliteetilla tarkoitetaan taas tulosten luotettavuutta. Vastaukset eivät saa olla sattumanvaraisia, vaan tuloksien tulee olla toistettavissa. Tutkimuksen on oltava puolueeton ja totuudenmukainen, eikä siitä saa koitua haittaa tutkimukseen vastanneille. (Heikkilä 2002, 29.)

Tutkimukseni on validi, sillä tutkimus mittaa juuri sitä, mitä oli tarkoitus mitata. Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää ASP-järjestelmän soveltuvuutta ASP-säästäjille ja selvittää ongelmakohtia, miksei säännöllinen säästäminen aina onnistu. Jotta tutkimuksesta saatiin luotettava, haastatteluun tuli osallistua vähintään kymmenen ASP-säästäjää. Haastattelemalla useampaa henkilöä varmistettiin vastauksien toistettavuutta ja tällöin yksittäiset eroavat vastaukset eivät vaikuta kokonaisuuteen.

5 TULOKSET

Tutkimukseen haastateltiin kymmentä henkilöä, joista viisi oli miehiä ja viisi naisia. Ensimmäiset kysymykset koskivat taustatietoja (liite 1). Tiedoilla selvitettiin haastateltavien sukupuoli, ikä, asuinpaikkakunta, työllisyystilanne sekä perheellisyys.

Tutkimuksen luotettavuuden parantamiseksi haastateltavien sukupuolijakauma tasapuolistettiin, jotta mahdolliset eriävät ajatukset tulisivat todennäköisemmin esille. Kohderyhmä jakaantui iällisesti 24-vuotiaasta 28-vuotiaaseen ja tutkimuksen keski-ikä oli 25,5 vuotta. Miesten keski-ikä oli 25 vuotta ja naisten 26 vuotta. Haastateltavista seitsemän asui Joensuussa ja kolme muualla Suomessa. Työsäkäyviä oli kuusi ja opiskelijoita neljä. Perheellisiä heistä oli kaksi ja loput kahdeksan asuivat joko yksin tai vanhempiansa luona. Perheellisistä yhdellä oli myös lapsia.

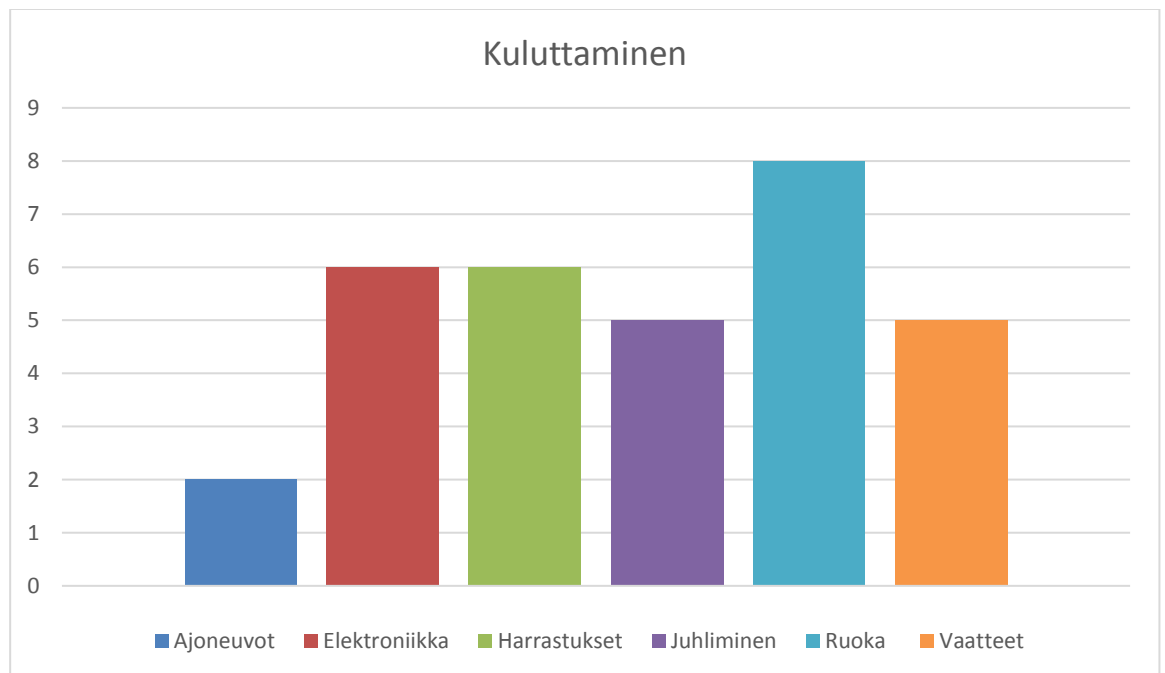
Haastattelukysymykset jaettiin kolmeen eri teemaan, jotka olivat kuluttaminen, säästäminen sekä ASP-järjestelmä ja asunnon osto. Seuraavissa alaotsikoissa käydään aihealueittain läpi haastattelukysymyksiä ja niistä saatuja vastauksia.

5.1 Kuluttaminen

Ensimmäinen teema koski kuluttamista ja se sisälsi kolme eri kysymystä. Kysymysten avulla haluttiin selvittää, mihin haastateltavat kuluttavat rahaa ja millaisia säännöllisiä menoja heillä on. Lisäksi kysyttiin, ovatko haastateltavien kulutustottumukset muuttuneet sen jälkeen, kun ASP-säästäminen on aloitettu.

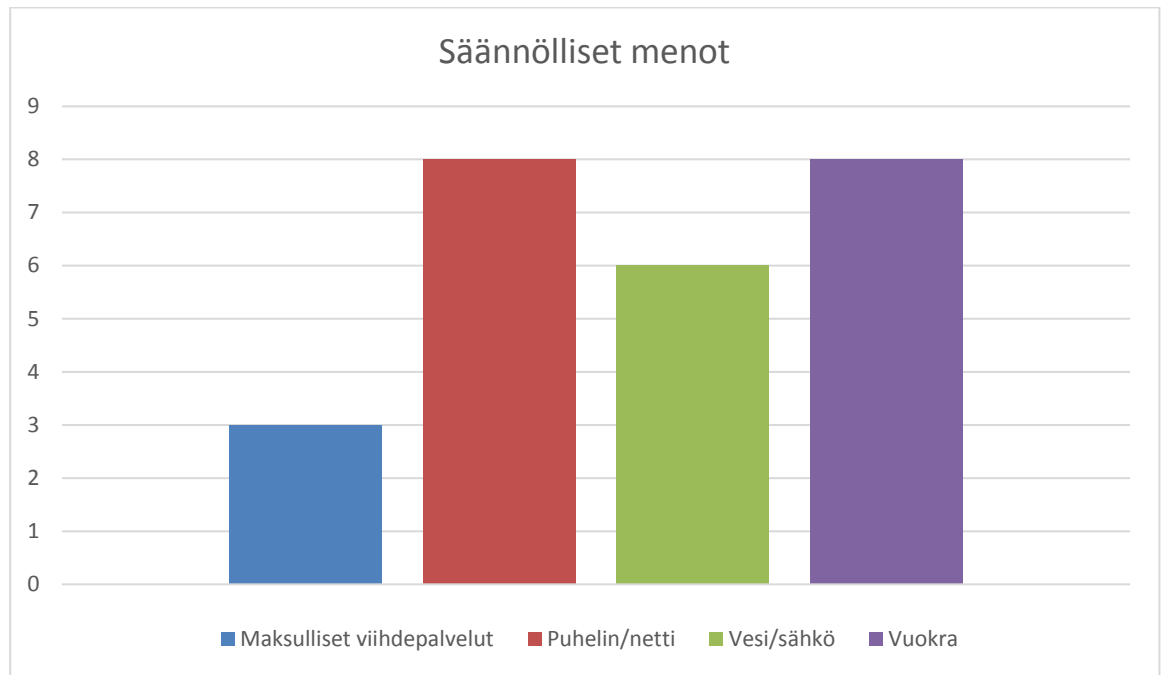
Vastauksista kävi ilmi, että suurin osa vastaajista kuluttaa harkitsevasti ja niin sanottuja ”heräteostoksia” syntyy harvoin. Eniten rahaa käytettiin ruokaan, harrastuksiin ja muuhun elämiseen. Lisäksi useampi vastaajista mainitsi käyttävänsä rahaa myös vaatteisiin, elektroniikkaan sekä ulkona syömiseen. Ulkona syömisen koettiin lisääntyneen viime vuosina uusien pikaravintoloiden tullessa markkinoille. Eräs vastaajista kiteytti vastauksensa näin: ”yllättävän paljon tulee ulkona syötyä, kun siitä on tehty entistä vaivattomampaa ja työpäivän jälkeen on helppo käydä

vain hakemassa ruokaa mukaansa subista tai hesestä”. Elektroniikkaan, vaatteisiin ja harrastuksiin liittyvien tuotteiden hankkimisessa hyödynnettiin pääasiassa verkkokauppoja. Verkkokaupoista tilattaessa tuotteita ei välttämättä tarvitse maksaa heti, vaan ne pystytään ottamaan laskulle. Tämä houkuttaa kuluttajaa tilaamaan tuotteita entistä enemmän. Puolet vastanneista kertoivat kuluttavansa rahaa myös juhlimiseen. Auton ylläpitoon ja sen huoltamiseen kertoi käyttävänsä rahaa kaksi vastaajista.

Kuva 7. Haastateltavien kulutuskohteet

Säännölliset menot syntyivät odotetusti vuokrasta, ruoasta, puhelin- ja nettiliittymistä sekä vesi- ja sähkömenoista. Kyseiset menot ovat välttämättömiä elinkustannuksia, joiden maksamisen jälkeen jäävä raha pystyttiin käyttämään arjen muissa menoissa. Kahdeksan vastanneista kertoi asuvansa vuokralla ja heidän kaikkien oletetaan maksavan myös vedestä ja sähköstä vaikkakin vain kuusi vastanneista mainitsi nämä säännöllisiksi menoiksi. Kaksi vastanneista asuivat vielä vanhemmillaan, joten he eivät käyttäneet rahaa vuokraan, sähköön tai veteen. Säännöllisiksi menoiksi katsottiin myös maksulliset viihdepalvelut, kuten Spotify, Cmore ja Netflix, jotka ovat etenkin nuorten suosimia.

Kuva 8. Haastateltavien säännölliset menot.

Teeman viimeisessä kysymyksessä selvitettiin, muuttuivatko kulutustottumukset ASP-säästämisen jälkeen. Yhteenvedona voitiin huomata, ettei se ole juuri vaikuttanut rahan käyttöön. Usealla säästäminen oli jo ennestään tuttua ja rahan säästöön laittamista ei koettu vaikeaksi. Aloitettuaan säästämisen ASP-tilille haastateltavilla jäi rahaa käyttöön aiempaa vähemmän, mutta tämä koettiin kuitenkin hyvänä, sillä rahaa ei mennyt mihinkään turhaan.

5.2 Säästäminen

Toisen teeman aiheena oli säästäminen ja se sisälsi neljä eri kysymystä. Kysymysten avulla selvitettiin, mikä kannustaa haastateltavia säästämään, miten he ovat varautuneet yllättäviin menoihin ja minne he säästävät, jos säästäminen ei kohdistu ASP-tilille. Lisäksi haastateltavilta kysyttiin, kuinka monta prosenttia he pyrkivät säästämään nykyisistä tuloista, mutta lähes kukaan ei ollut ajatellut sitä prosentuaalisesti. Keskimäärin muille tileille tai rahastoon säästettiin kuukausittain noin 50 € - 100 €.

Tulevaisuuden tavoitteet ja suunnitelmat olivat yleisimmin mainitut kannustimet säästämiseksi. Pitkän aikavälin tavoitteena haastateltavilla oli säästää omistusasuntoa varten. Oman asunnon hankkiminen nähtiin kaikista hyödyllisimpänä säästämisen kohteena. Vuokraa maksaessa raha menee toiselle eikä sitä saa koskaan takaisin, toisin kuin omaa asuntoa maksaessa. *”Minua kannustaa säästämään se, että omistaisin jonain päivänä oman asunnon ja en maksaisi vuokraa tyhjästä. Omassa asunnossa maksaisin tavallaan hyvää eläkettä itselleni”*. Säästettäessä lyhyellä aikavälillä, haastateltavat mainitsivat kohteiksi muun muassa matkustamisen sekä isomprien hankintojen oston. Kahdeksan haastateltavista mainitsi säästävänsä rahaa myös yllättävien menoihin. Säästäminen ”pahan päivän varalle” toi huolettomuutta arkeen, kun tiedostettiin, ettei yksittäinen yllättävä meno kaataisi koko taloutta.

Yllättäviin menoihin valmistauduttiin siis säästämällä toiselle pankkitilille, josta pystyttiin nostamaan rahaa välittömästi sitä tarvittaessa. Muutamat vastanneista säästivät kuukausittain kiinteää summaa pankin rahastoon juurikin pahan päivän varalle tai esimerkiksi lomamatkaa varten. Rahastoon säästämiseksi kiinnitettiin huomiota parempaan tuottoon, kuin tavallisella pankkitilillä ja siihen, että sieltä pystyttiin nostamaan rahaa aina tarvittaessa. ASP-tilille säästettäessä rahaa ei pystyttäisi nostamaan ilman tilin lopettamista, joten osa säästämisestä painottui paikkaan, josta rahaa pystyttiin helposti ottamaan käyttöön.

Osa haastateltavista kertoi, kuinka toiselle tilille tai rahastoon säästettäessä varat tuli kuitenkin käytettyä johonkin muuhun kuin välttämättömään tarpeeseen. Raha oli liian helposti nostettavissa ja kynnys uusien vaatteiden tai harrastusvälineiden hankintaan oli alhaisempi. Lisäksi muutama vastaajista mainitsi käyttävänsä myös luottokorttia tarpeen vaatiessa.

5.3 ASP-järjestelmä ja asunnon ostaminen

Kolmas ja viimeinen teema oli ASP-järjestelmä ja asunnon ostaminen. Kaikki teemat olivat merkitykseltään yhtä tärkeitä tutkimuksen kannalta, mutta viimeisen teeman luokittelun henkilökohtaisesti tärkeimmäksi opinnäytetyön kannalta. Kysymyksiä syntyi 11 kappaletta, joiden avulla selvitettiin haastateltavien ASP-säästämistä. Kysymykset suunniteltiin niin, että kysymyksien avulla saataisiin tutkimuksellisesti arvokasta tietoa ASP-säästämisen menneestä ajasta, nykyhetkestä sekä tulevaisuudesta. Teeman kysymykset voidaan siis jakaa kolmeen kategoriaan: menneisyyteen, nykyhetkeen ja tulevaisuuteen.

Menneisyyteen liittyvillä kysymyksillä selvitettiin tutustumista ASP-järjestelmään, millainen haastateltavien alkuperäinen säästösuunnitelman on ollut ja onko se muuttunut, sekä syitä miksi säästäminen on saattanut keskeytyä. Nykyhetkeä tarkasteltiin nykyisellä säästämisellä tilille, säästämisen tärkeyttä sekä positiivisia ja negatiivisia puolia tilille säästämiseen. Tulevaisuuteen liittyvillä kysymyksillä haettiin vastauksia säästämisen mahdollisuuksiin. Pystyttäisiinkö säästämään nykyistä enemmän, mitkä tekijät voisivat estää säästämistä, milloin asunnon hankinta olisi ajankohtaista ja miten pankki pystyisi auttamaan säästämässä.

Suurin osa haastateltavista oli kuullut järjestelmästä ensin vanhemmiltaan tai tuttaviltaan. Lisätietoa oli myöhemmin haettu internetin hakukoneen kautta tai varattu aika suoraan pankille tarkempaa keskustelua varten. Tilin avaamisen edellytyksenä on tilisopimuksen allekirjoittaminen pankissa, joten kaikki vastanneista olivat käyneet viimeistään tiliä avatessaan pankkivirkailijan tapaamisessa. Laajimmin hyödyllistä ja tärkeää tietoa oli saatu pankkivirkailijalta. Tiliä avattaessa jokaiselle ASP-säästäjälle tehdään säästösuunnitelma ja tavoite asunnon kauppahinnaksi. Haastateltavien kesken asunnon kauppahintaa ei oltu tarkkaan mietitty. Suurimmalla osalla tavoitteena oli säästää alussa 50 – 80 euroa joka kuukausi, kunnes tiedettiin tarkemmat tulevaisuuden suunnitelmat ja enemmän tietoa asuntojen kauppahinnoista. Lähes jokainen haastateltavista oli pysynyt säästämään yhtäjaksoisesti useamman vuoden ajan 50 euroa kuukaudessa, kunnes se oli saattanut keskeytyä.

Yleisimmät syyt keskeytymiselle olivat äkillinen rahan tarve tai väliaikainen muutos taloudelliseen tilanteeseen. Osa säästäjistä olivat saaneet perheenisäystä, joka oli tuonut lisämenoja arkielämässä tai he olivat aloittaneet opiskelemisen, jolloin tulot olivat pudonneet aiemmasta. Menoja tarkastettaessa järkevin ja helpoin keino oli ottaa ”ylimääräinen” raha ASP-säästämisestä. Lisäksi kolme haastateltavista mainitsivat säästämisen keskeytyneen, kun pankista tehty säästösopimus on loppunut. Säästösopimukset oli tehty kahdelle vuodelle, jolloin kalenterineljännekset saatiin 50 euron talletuksilla täyteen. Säästösopimuksen loputtua keskeytyminen oli luonnollisesti loppunut, koska säästäjä oli tottunut talletuksien menevän normaaliin tapaan palkasta tai tuloista.

Asuntosäästäminen koettiin haastattelijoiden kesken tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Lähes jokainen haastateltavista haluaisi ostaa asunnon omilla varoillaan ilman vanhempien apua. Ilman omia säästöjä asunnon hankinta on erittäin haastavaa, ellei mahdotonta nykypäivänä. Tästä syystä ASP-tili koetaan erittäin positiivisena apuvälineenä asunnon hankintaan, koska ilman tilille säästämistä rahat käytettäisiin muuhun hyödykkeeseen. Positiivisina asioina lueteltiin: mahdollisuus säästää useita vuosia ilman ylimääräisiä kuluja, mahdollisuudesta itse määrittää omat talletussummat ja tieto asunnon hankkimisen varmuudesta. Positiivisena puolena nähtiin myös tilin nostokielto. Nostokiellolla ei päästä tuhlaamaan säästettyjä summia, kun yksittäiset nostot eivät ole mahdollisia. Viisi haastateltavista säästivät myös toiselle tilille juuri tästä syystä. Säästötileillä ja rahastoilla mahdollistettiin säästämisen ohella ylimääräiset nostot, jos talouden menoissa koettiin yllättäviä menoja tai haluttiin säästää isompien hankintojen varalle. Nostokielto nähtiin myös negatiivisena puolena ymmärrettävistä syistä. Ainut mahdollisuus nostaa ASP-tililtä on lopettaa se joko ehdot täytyneinä tai ilman. Jos ASP-tili lopetetaan ehdot täyttämättöminä pitää säästäminen aloittaa kokonaan uudestaan.

Osa vastaajista kertoi, että voisi säästää ASP-tilille enemmänkin, mutta pitää mieluummin rahaa myös tileillä, joista se on helpompaa saada käyttöön tarpeen vaatiessa. Tällöin säästäminen on keskittynyt nimenomaan muulle säästämiskohteelle. Jokainen haastateltavista on tai on ollut opiskelijana ASP-säästämisen ai-

kana. Opiskelijana välttämättömät laskut menivät ASP-säästämisen edelle loogista syistä. Elintärkeiksi menoiksi mainittiin muun muassa asumismenot, hammaslääkärillä käynti ja vaatteet.

Jokainen haastatelluista henkilöistä on ostamassa ensisijaisesti ensimmäistä asuntoaan ASP-säästämisen avulla. Kaksi vastanneista mainitsi myös mahdollisuuden ostaa asunnon toisella tavalla, jos ei saa tarvittavaa kymmentä prosenttia säästettyä. Eduksi nähtiin jo edellisessä kappaleessa mainittu ostaa asunto ilman vanhempien tai kenenkään muun apua. Ainoa apu mistä säästäjät hyötyisivät, olisi pankin antamat neuvot ja yhteydenotot. Tutkimuksen viimeisellä kysymyksellä tiedusteltiin, miten pankki voisi auttaa säästämään ASP-tilille. Tähän saatiin vastaajilta muutama todella hyödyllinen neuvo. Jopa kuusi haastatelluista toivoi tilaisuuksia, missä kerrottaisiin enemmän ASP-tilin hyödyistä ja muutoksista. Tilaisuudesta saataisiin inspiraatiota säästämiseen ja ajatuksia siitä, milloin mahdollinen asunto kannattaisi hankkia. Pankkeja on käynyt kouluilla esittelemässä palvelujaan, mutta enemmän toivottaisiin isompaa tilaisuutta ASP-säästämisestä ja sen hyödyistä. Jokainen vastaajista tiesi, mitä ASP-lainan saamiseen vaaditaan, mutta monikaan ei tiennyt tarkempia hyötyjä tarjotusta järjestelmästä. Yksittäisiä yhteydenottoja toivottiin myös mutta, osa ei taas haluaisi pankin ”häiritsevän” kyselemällä tulevaisuuden suunnitelmista. Kolme haastateltavaa mainitsivat apua voisi olla applikaatiosta, joka näyttäisi tarkempia tietoja säästämisen tavoitteista ja kannustaisi säästämään. Esille nousi myös ajatus siitä, että pankit pystyisivät tarjoamaan pieniä palkintoja saavutuksista. Palkinnot voisivat olla esimerkiksi elokuvalippuja, sponsorituotteita, lisätalletus ASP-tilille tai etu jonkin hyödykkeen ostamisessa.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoite oli selvittää mikä estää säännöllisen säästämisen ASP-tilille ja mihin nuoret käyttävät rahaa säästämisen sijaan. Lisäksi tavoitteena oli selvittää miten pankki voisi kannustaa nuoria säästämään säännöllisesti ASP-tilille. Opinnäytetyön toimeksiantaja Pohjois-Karjalan OP halusi saada tietoa nuorten ajatuksista asuntosäästämiseksi ja löytää keinoja auttamaan säästämiseksi. Opinnäytetyötä varten selvitettiin ensin teorian avulla tietoa asuntosäästöpalkkiojärjestelmästä ja muista pankkien tarjoamista säästämismuodoista. Lopuksi tutkija selvitti nuorten kuluttajakäyttäytymistä kirjallisuuden, tutkimuksien ja tilastojen avulla. Ennen varsinaisia haastatteluja haastattelurunko testautettiin tutkijan kahdella työkaaverilla.

Tutkimustuloksista selvisi, että suurin osa ASP-tilin avanneista henkilöistä on ensin kuullut järjestelmästä vanhemmiltaan tai ystäväpiiristään. Järjestelmästä kuultuaan lisätietoa oli ensin haettu sähköisistä palveluista tai varattu erillinen neuvottelu-aika pankkiin. Parhaiten tietoa on saatu pankista erillisessä neuvottelussa ja neuvonannon jälkeen on avattu ASP-tili säästämisen aloittamiseksi. Tiliä avattaessa on tehty säästösuunnitelma kahdelle ensimmäiselle vuodelle 50 euron automaattisella veloituksella omalta tililtä. Automaattisella veloituksella kahden vuoden ajan saadaan vaaditut kalenterineljännekset täyteen ja saada hieman pääomaa tilille. Myöhemmin tarvitaan enää saada kasaan tarvittava 10 % omarahoitusosuus asunnon kauppahinnasta.

Tutkija huomasi tutkimusta tehdessä ja aineistoa purkaessa, että säännöllinen säästäminen oli useammalla henkilöllä loppunut, koska automaattiseen säästämiseen suoraan palkasta tai muista tuloista oli totuttu ja oletettu jatkuvan normaalisti. Vasta myöhemmin oltiin havaittu, ettei säästäminen jatkunut oletetusti. Säästämissopimus olisi siis hyvä tehdä esimerkiksi neljälle tai viidelle vuodelle heti tilin avauksen jälkeen. Tämä oli yksi syistä, miksi säästäminen oli lakannut ASP-tilille.

Säästäminen oli myös keskeytynyt, kun säästösumma oli tarvittu muun hyödykkeen ostamiseen. ASP-tilille tarkoitettu summa on ollut helppo käyttää johonkin

muuhun. Syynä on ollut esimerkiksi yllättävät menot, kuten kodinkoneen hajoaminen tai uuden puhelimen hankkiminen. Ensimmäisen yllättävän menon tullessa on alettu harkitsemaan muuta säästämisen muotoa. Säästöä ei tällöin siirretty enää suoraan omalta käyttötililtä ASP-tilille vaan säästettävä summa siirrettiin ensin toiselle käyttötilille tai toisenlaiseen säästömuotoon. Tällöin se olisi helpommin käytettävissä tarpeen vaatiessa, sillä ASP-tilin säästöjen nostaminen ei ole mahdollista ilman tilin lopettamista.

Kuluttaminen menee hyvin usein säästämisen edelle. Välttämättömät menot on hoidettava kuukausittain, jolloin kaikki tulot käytetään menojen kattamiseksi. Joskus välttämättömien menojen, kuten asumiskustannuksien ja elintarvikkeiden hankinnan jälkeen käteen jää muutamia kymmeniä euroja. Näitä varoja ei enää säästetä vaan ne käytetään hetkellisesti mieluisampiin asioihin. Opiskelijoilla sosiaalisuus on erittäin tärkeää. Opintotuki ja asumistuki riittävät juuri ja juuri kattamaan asumismenot. Lisätuloja voidaan saada esimerkiksi vanhemmilta, palkkatyöstä tai opintolainan muodossa. Näistä saatuja tuloja käytetään mieluummin opiskelijatapahtumiin tai ravitsevamman ruoan hankkimiseen, mitä säästämiseen.

Verkkokaupassa ostaminen on tehty nykypäivänä entistä helpommaksi asiakkaille. Tilaamiaan tuotteita ei tarvitse maksaa heti vaan ne pystytään ottamaan laskulle, joka houkuttaa asiakkaita tilaamaan entistä enemmän. Verkkokauppa-ostaminen voi edesauttaa pikavippien käyttämistä. Menojen ylittäessä tulot verkkokauppa-ostamisessa pikavipeillä voidaan hankkia maksuaikaa pidemmälle. Ajatuksena on maksaa pikavippi seuraavana kuukautena, kun rahaa on jälleen enemmän käytettävissä. Tästä voi syntyä kierre, jolloin pikavippejä saatetaan ottaa maksaakseen entisiä pikavippejä pois. Korot nostattavat jokaista laskua aina vain suuremmaksi. Tässä opinnäytetyössä otettiin kantaa pikavippien käyttämiseen, koska tutkija ajatteli tämän olevan mahdollisesti esteenä säästämiseen. Haastatelluista yksikään ei ilmoittanut käyttävänsä pikavippejä nyt tai käyttäneensä niitä aiemmin. Kuitenkaan pikavippejä ei voida sulkea pois esteenä säästämiseen.

Pankin katsottiin pystyvän auttamaan ASP-säästämisen muuttamisella tavalla. Useampi kertoi toivovansa seminaaria koulussa tai esimerkiksi pankissa ASP-säästämisen. Tämä virkistäisi muistia asunnon ostamisesta ja jopa motivoisi ostamaan oman asunnon nopeammin. Sattumalta opinnäytetyön toimeksiantaja oli

juuri haastatteluiden aikaan pitänyt seminaarin ASP-säästämisestä. Yksi haastateltavista oli kyseisessä seminaarissa ja kertoi sen olleen erittäin hyödyllinen. Haastatteluissa kerrottiin seminaarista, mutta valitettavasti siihen ei enää pystynyt ilmoittautumaan paikkojen ollessa rajoitetut. Osa kertoi toivovansa muutamia yhteydenottoja pankista, mutta toiset kokisivat liiallisen tukemisen ”tuppautumisena” ja ärsyttävänä.

Tutkimus on tutkijan mielestä onnistunut, koska samankaltaisen tutkimuksen tehdessä tulokset tulisivat pysymään samankaltaisina. Säästösopimus kannattaa tehdä useammalle vuodelle kuin kahdelle vuodelle. Pääasiallinen säästäminen todennäköisesti sijoittuu lähemmäksi asunnon ostamista, kun tiedetään enemmän asunnon kauppahinnasta. Liiallista ASP-säästämistä tulisi paikoin välttää, ettei tiliä jouduttaisi lopettamaan kesken säästämisen. Isompia säästöeriä kannattaa harvita ensin talletettavaksi toiseen säästömuotoon, josta rahaa voisi tarvittaessa nostaa käyttötilille. Pahan päivän varalle kannattaa aina varautua ja yksi hyvästä apuvälineistä on luotollinen kortti pankilta. Esimerkiksi ammattikorkeakoulun ja yliopiston opiskelijoilla on mahdollisuus hakea opiskelijavisaa 90 opintopisteen suorituksen jälkeen. Pankin luottokortti toimisi hyvänä hätävarana opiskelijalle aina tarvittaessa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on huomannut seminaarien tärkeyden ASP-säästäjille. Sattumalta järjestettiin ASP-seminaari kyseisestä aiheesta ja lisää seminaareja on varmastikin luvassa. Pankit voisivat myös yhdessä miettiä seminaarien järjestämistä vuoroittain. ASP-tilin pystyy siirtämään pankista toiseen, joten pankkiasiakkuus ei sido ASP-lainan saannille. Tilin avauksen jälkeen voitaisiin miettiä yhteydenottoa kahden vuoden päähän, jolloin tiedettäisiin hieman enemmän asunnon ostoaikomuksista.

LÄHTEET

Arnett J. (2000). Emerging adulthood. Haettu 21.10.2016 sivustolta Jeffrey Arnett internetosoite http://jeffreyarnett.com/articles/ARNETT_Emerging_Adulthood_theory.pdf

Ympäristöministeriö. (2006, 30. kesäkuuta). ASP-Ennakkosäästäminen. Haettu 30.9.2016, sivustolta Ympäristö internetosoite: <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asuminen/Omistusasuminen/ASPsaastaminen>

ASP-säästäminen. (2015, 1. tammikuuta). Haettu 12.10.2016 sivustolta Valtionkonttori internetosoite: http://www.valtiokonttori.fi/fi-fi/Kansalaisille_ja_yhteisöille/Lainat_takaukset_ja_korkotuet/Korkotuet/ASPjarjestelma/ASPsaastaminen

ASP-tili. (2015, 7. syyskuuta). Haettu 10.10.2016 sivustolta Finanssivalvonta internetosoite: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Talletukset/ASP-tili/Pages/Default.aspx>

ASP-tili ja faktaa asuntosäästämisestä. Haettu 13.10.2016 sivustolta Asptili internetosoite: <http://www.asptili.fi/>

Asuntosäästöpalkkiolaki. Haettu 11.10.2016 sivustolta Finlex internetsivu: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921634?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=asuntos%C3%A4st%C3%A4st%C3%B6palkkiolaki>

FINE vakuutus- ja rahoitusneuvonta. (2015, 2. heinäkuuta). Haettu 14.10.2016 sivustolta FINE internetosoite: <https://www.fine.fi/ajankohtaista/uutinen/pankkilautakunta-suositti-pankkeja-yhteisvastuullisesti-maksamaan-asp-lisakoron.html>

Heikkilä, T. 2002. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy

Hirsijärvi, S. Remes, P. ja Sajavaara, P. (2007). Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Kananen J. (2014). Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja- sarja. Suomen Yliopisto paino Oy – Juvenes Print.

Kaartinen, R. & Lähteenmaa, J. (2006). Miten ja mihin nuoret käyttävät pikavippejä ja muita kulutusluottoja? Kauppa- ja teollisuusministeriö, rahoitetut tutkimukset 10/2006

Clements, K. ja Si, J. (2015, 21. marraskuuta). Engel's law, diet diversity and the quality of food consumption. Haettu 1.11.2017 internetosoitteesta: <http://sitere-sources.worldbank.org/ICPEXT/Resources/engel-s-law-diet-diversity-quality-of-food-consumption.pdf>

Korkovertailu. Haettu 10.10.2016 sivustolta tallennuskorkovertailu.fi internetosoitteesta: <http://talletuskorkovertailu.fi/sanasto/>

Kuluttajaliitto. Haettu 18.11.2017 sivustolta kuluttajaliitto internetosoitteesta: <http://www.kuluttajaliitto.fi/tietopankki/oman-talouden-hallinta/velkaantuminen-ja-maksuhairiot/>

Käyttötili ja säästämistili. (2015, 9. helmikuuta). Haettu 24.11.2016 Finanssivalvonta internetosoite: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Talletukset/Kayttotili/Pages/Default.aspx>

Lammi M. Niva, M. ja Varjonen, J. (2009). Kulutuksen liikkeet. Haettu 5.11.2017 sivustolta kuluttajatutkimuskeskus internetosoite: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152241/Kulutuksen_liikkeet.pdf?sequence=1

Oma asunto (2017, 3. huhtikuuta). Haettu 4.6.2017 sivustolta infopankki internetosoite: <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/asuminen/oma-asunto>

OP Pohjois-Karjala. Haettu 20.11.2017 sivustolta OP internetosoite: <https://uusi.op.fi/web/op-pohjois-karjala/pankin-esittely>

OP Ryhmä 2016a. Haettu 6.5.2017 sivustolta OP internetosoite: <https://uusi.op.fi/op-ryhma/tietoa-ryhmasta/hallinnointi/ryhmarakenne>

OP Ryhmä 2016b. Haettu 6.5.2017 sivustolta OP internetosoite: <https://www.op.fi/op?cid=-76233>

Osakesijoittaminen. Haettu 25.11.2016 sivustolta Taloussuomi internetosoite: <http://www.taloussuomi.fi/sijoitus/osakesijoittaminen>.

Peura-Kapanen L. (2013) Nuorten itsenäistyminen edellyttää talousosaamista. Haettu 21.10.2016 sivustolta tilastokeskus internetosoite: http://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-12-09_012.html

Puttonen V. & Kivisaari T. Yleistä tietoa rahastosijoittamisesta. Haettu 24.11.2016 sivustolta seligson internetosoite: <http://www.seligson.fi/suomi/sijoitustieto/rahas-tosijoittaminen.htm>

Raha-asiat. Yksityistalouden opas. Haettu 25.10.2017 sivustolta kkv internetosoite: <https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/talousoppaat/raha-asiat-yksityistalouden-opas.pdf>

Rantala, K. ja Tarkkala, H. (2009). Kotitalouksien velkaongelmien nykytila ja kehitys. Helsinki: Hakapaino Oy

Sijoitusrahasto-opas. (2015). Haettu 24.11.2016 sivustolta pörssisäätiö internetosoite: <http://data.multiweb.fi/magazine/porssisaatio/sijoitusrahasto-opas-2015/#p=6>.

Suomen kuluttajaliitto ja tekijät. (2005). Kuluttajan käsikirja. Helsinki: Edita Publishing Oy

Säästäminen. (2016, 4. marraskuuta). Haettu 10.10.2016 sivustolta taloussuomi internetosoite: <http://www.taloussuomi.fi/s%C3%A4st%C3%A4minen/s%C3%A4st%C3%A4minen-pienist%C3%A4-tuloista>

Tilastokeskus. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Haettu 8.11.2017 sivustolta Tilastokeskus internetosoite: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tul_tjt/statfin_tjt_pxt_003.px/table/tableViewLayout1/?rxid=6399c507-abe2-4de3-94e8-2c41f03ad348

Teemahaastattelu. Haettu 26.10.2016 sivustolta stat internetosoite: <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>

Tuhkanen J. (2006). Korkokäsikirja sijoittajalle ja lainanottajalle. Edita Publishing Oy

Valtionkonttori. (2015, 1. tammikuuta). ASP-järjestelmä. Haettu 20.11.2017 sivustolta valtionkonttori internetsivusto http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Kansalaisille_ja_yhteisöille/Lainat_takaukset_ja_korkotuet/Korkotuet/ASPjarjestelma

Ylitalo M. (2009, 8. kesäkuuta). Nuorten kotitalouksien asema kulutuksessa. Haettu 8.11.2017 sivustolta tilastokeskus internetsivusto http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_003.html?s=0

LIITTEET

Haastattelulomake

Taustatiedot

Ikä, sukupuoli, asuinpaikkakunta, perheellisyys, elämänvaihe

Kuluttaminen

1. Kerro itsestäsi kuluttajana. Minkälainen kuluttaja olet?
2. Millaisia säännöllisiä menoja sinulla on?
3. Osaatko arvioida, muuttuiko kulutustottumuksesi aloittaessasi ASP-säästämisen?
  - a. Miten?

Säästäminen

4. Mikä kannustaa sinua säästämään rahaa?
5. Miten olet varautunut yllättäviin manoihin ja kuluihin?
6. Kuinka monta prosenttia nykyisistä tuloistasi pyrit säästämään?
7. Säästätö muualle kuin ASP-tilille?

ASP-järjestelmä ja asunnon osto

8. Miten tutustuit ASP-järjestelmään?
9. Millainen säästösuunnitelma sinulla oli tilin avaamishetkellä ja onko se muuttunut?
  - a. Miten?
  - b. Miksi?

10. Miten paljon säästät ASP-tilille

11. Voisitko säästää nykyistä enemmän?

12. Kuinka tärkeänä asteikolla yhdestä viiteen pidät ASP-säästämistäsi?

- a. Erittäin tärkeänä
- b. Hyvin tärkeänä
- c. tärkeänä
- d. Jokseenkin tärkeänä
- e. en ollenkaan tärkeänä

13. Mitä positiivisia puolia näet ASP-säästämisen verrattaessa sitä muuhun säästämiseen?

14. Entä negatiivisia

15. Miksi ASP-säästämisesi on saattanut keskeytyä?

16. Millaiset tekijät voivat mielestäsi estää ASP-säästämistä?

17. Oletko miettinyt asunnon ostoa muulla tavalla kuin ASP-säästämällä

18. Miten pankki pystyisi auttamaan ASP-säästämisen?